

Uusi asiakasmaksulaki ja asiakasmaksuihin tulevat muutokset 1.7.2021 alkaen

Talouspäällikkö Sami Koskikallio, johtava hoitaja Sari Tanninen, johtava yllä- lääkäri Arto Raassina 25.5.2021:

Raision sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta on kokouksessaan 9.12.2020 § 193 vahvistanut asiakasmaksulain ja –asetuksen mukaiset asiakasmaksut Raision ja Ruskon yhteistoiminta-alueella 1.1.2021 lukien.

Kunnallisten sosiaali- ja terveystalvelujen asiakasmaksut määritellään laissa (734/1992) ja asetuksessa (912/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- maksuista. Lakiin on tullut osittaisuudistus (1201/2020). Muutokset tulevat voimaan 1.7.2021 ja maksukaton osalta 1.1.2022. Kuntien asiakasmaksut se- kä niitä koskevat päätökset on päivitettävä muuttuneiden säännösten mukai- siksi 1.7.2021 lukien.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetusta asetuksesta tullaan yhtäaikaaisesti lakimuutosten voimaantulon kanssa kumoamaan säännökset siltä osin kuin asetuksen sääntely on siirretty lakiin.

Maksuttomia sosiaalipalveluja koskevaan lain 4 §:ään ei ole tehty muutoksia osittaisuudistuksessa. Myöskään asiakasmaksulain yleisperiaatteisiin ei ole tehty muutoksia osittaisuudistuksessa. Kunta voi jatkossakin periä maksuja sosiaali- ja terveystalveluista, ellei niitä ole laissa säädetty maksuttomiksi.

Maksuttomia terveystalveluja koskevaan lain 5 § on lisätty uusia maksuttomia palveluja sekä joiltakin osin selkeytetty maksuttomia palveluja koskevaa sään- telyä. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon (ml. suun terveydenhuolto) palveluista ei saa jatkossakaan periä maksua alle 18-vuotiaalta.

Maksuja ei myöskään saa periä perusterveydenhuollossa terveydenhuoltolain 27 §:n perusteella järjestetyistä mielenterveystyöhön liittyvistä avosairaanhoi- don palveluista edes 18-vuotta täyttäneiltä. Maksuja koskeva sääntely on ollut nykyisin jokseenkin epäselvää, mistä johtuen sääntelyä on selkeytetty. Perus- terveydenhuollossa avohoitona järjestetty mielenterveystyö eri hoitomuotoi- neen on maksutonta kaiken ikäisille asiakkaille. Maksuja ei saa periä myös- kään mielenterveystyössä annetusta sarjahoidosta, kuten psykoterapiajak- soista. Käynnin pääasiallinen syy määrittää mielenterveystyöhön liittyvien pal- velujen maksuttomuuden. Avosairaanhoido on asiakkaalle maksutonta silloin, kun käynnin syynä on nimenomaan mielenterveyteen liittyvä vaiva.

Perustervevdenhuollossa terveydenhuoltolain 27 §:n nojalla annetusta laitoshoidosta saa periä jatkossakin maksun.

Tartuntatautilain mukaisten talvelujen maksuttomuuteen liittyvää sääntelyä on selkeytetty sekä osin laajennettu. Maksuttomuutta on selkeyden vuoksi laajennettu koskemaan yleisvaaralliselle tartuntataudille altistuneeksi todetun tai perustellusti altistuneeksi epäillyn karanteenia, josta ei tiittävästi käytännössä nykyisinkään ole peritty maksuja.

Asiakasmaksulaissa säädetään nimenomaa joidenkin maksujen enimmäiseuro- ja prosenttimääristä. Kaikkien maksujen suuruutta rajoittaa lisäksi asiakasmaksulain 2 §, jonka mukaan talveluista perittävä maksu saa olla enintään talvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen. Kunta voi päättää periä laissa säädettyä pienempiä maksuja tai talvelun järjestämisestä maksutta.

Maksut voivat vaihdella kuntien välillä jatkossakin. Uusi asiakasmaksulaki kuitenkin yhdenmukaistaa maksuja kuntien välillä ja laajentaa maksuttomuutta ja kohtuullistaa maksuja. Uusi laki sisältää useita asiakkaan asemaa parantavia säännöksiä. Tämä koskee erityisesti runsaasti talveluja käyttäviä asiakkaita.

Uudessa laissa korostetaan asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentuloturvaan. Laissa säädetään lisäksi kunnan velvollisuudesta antaa asiakkaalle tieto maksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä. Tavoitteena on, että asiakkaat eivät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen asiakasmaksuista selvittääkseen.

Käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä talvelusta perittävän maksun (3 §) soveltamisalaa laajennettiin lakimuutoksessa siten, että maksun voi jatkossa periä kaikista terveydenhuollon vastaanottotalveluissa (ml. esimerkiksi varatut laboratorio- ja kuvantamiskäynnit) sekä sosiaali- tai terveydenhuollon lyhytaikaisista hoito- tai asumistalvelupaikoista, jos asiakas on ilman hyväksyttävää syytä ja aikaa tai paikkaa perumatta jäänyt saapumatta talvelun piiriin. Jatkossa maksun saa periä ainoastaan 18-vuotta täyttäneiltä, kun nykyinen raja maksun perimiselle on ollut 15-vuotta. Laissa on tarkemmin edellytyksiä maksun perimiselle. Näitä ovat mm. tiedottaminen maksun perimisen mahdollisuudesta, ohjeistus peruuttamisesta sekä maksun perimisen kohtuullisuus. Kunta voi periä maksun tietyin edellytyksin myös silloin, kun se on itse, asiakkaan tai tämän edustajan aloitteesta, varannut ajan tai paikan (ohjeet annettava kirjallisesti ja muistutus varatusta talvelusta).

Laki sisältää myös sosiaalihuoltolain nojalla järjestettyjen pitkäaikaisten asumistalvelujen maksut. Asumistalvelujen maksut ovat puuttuneet kokonaan asiakasmaksulainsäädännöstä, mistä johtuen kuntien maksut ovat vaihdelleet suuresti.

Talveluasumisen maksuissa sovelletaan jatkossa kahdenlaisia maksuperusteita. Talveluasumisessa (Raisiossa Hulvelan senioriasuminen) maksut mää-

räytyvät kuten säännöllisen kotiin annettavan palvelun maksuissa. Pitkääikäisessä tehostetussa palveluasumisessa maksut määräytyvät pitkälti samalla tavalla kuin pitkäikäisessä laitoshoidossa. Jatkossa tehostetun palveluasumisen asukkaalta voidaan periä vain tulosidonnainen hoito- ja palvelumaksu sekä vuokra. Jatkossa asiakkailta ei saa periä ateriapalvelumaksua eikä tuki-palvelumaksua.

Säännöllisen kotiin annettavan palvelun maksusäännökset on nostettu asetukselta lain tasolle. Säännöllisen kotihoitopalvelun enimmäismaksuprosentit määräytyvät jatkossa nykyistä tarkemmin niin, että jo yhden tunnin lisääminen tai vähentäminen muuttaa asiakasmaksua.

Asiakkaan / potilaan oikeusturvaa edistetään ja varmistetaan laissa eri tavoin. Laissa on täsmennetty muun muassa maksuja koskevan laskun ja päätöksen sisältövaatimuksia sekä muutoksenhakuun liittyvää sääntelyä. Muutoksilla on haluttu täsmentää ja korostaa sitä, että kaikkiin asiakasmaksuihin, myös ns. tasasuuruisiin asiakasmaksuihin, voi hakea muutosta. Myös asiakkaan tiedonsaantioikeutta on korostettu sekä maksujen alentamista tai perimättä jättämistä on vahvistettu.

Maksukattoa koskevat uudistukset tulevat voimaan 1.1.2022. Maksukattoa laajennetaan suun terveydenhuollosta, terapiasta, tilapäisestä kotisairaanhoidosta ja tilapäisestä kotisairaalahoidosta sekä tietyistä etäpalveluista perittäviiin asiakasmaksuihin. Jatkossa maksukattoa kerryttävät myös asiakasmaksut, joiden suorittamiseen on myönnetty toimeentulotukea.

Oheismateriaalina seuraa sosiaali- ja terveysministeriön kuntainfo 2/2021 asiakasmaksulakiin tehdyistä muutoksista sekä hoito- ja hoivapalveluiden lakimuutoksilla päivitetty asiakasmaksuopas 2021.

- Oheismateriaali
- 1 Kuntainfo 2 2021
 - 2 Asiakasmaksut 7_2021 Ikäihmisten palveluissa (lakimuutos)

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveysjohtaja Juha Sandberg

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta merkitsee tiedoksi uuden asiakasmaksulain mukaiset muutokset 1.7.2021 ja antaa sosiaali- ja terveystalveluille oikeuden tehdä asiakasmaksuihin tarvittavat muutokset lain mukaisesti.

Tiedoksi

